Jedlina u Vodné. Kromě jedle je v porostu zastoupen také smrk, buk a s ohledem na kamenité svahy a skalní výchozy také borovice lesní. Foto Pavel Jaška.

Udělali jsme pro přírodu – záchrana Jedliny nad Vodnou

Tomáš Fiala a Pavel Jaška, AOPK ČR, Regionální pracoviště Správa CHKO Slavkovský les

Jedli bělokorou (*Abies alba*) lze považovat za ekologicky významný druh se značnou stabilizační funkcí pro evropské lesy. Patří mezi základní druhy pro udržení vysoké biodiverzity lesních ekosystémů (Tinner et al. 2003). Spolu s bukem lesním a smrkem ztepilým totiž tvoří typickou skladbu lesů vyšších poloh centrální Evropy, tzv. hercynskou směs, na kterou jsou zde přítomné lesní organismy adaptovány. Každý ze jmenovaných druhů má svou nezastupitelnou funkci v utváření pestré mozaiky lesního prostředí. Jedle je po tisu nejtolerantnější dřevinou na zastínění. To jí umožňuje dobře přežívat v přítmí lesa a vyčkávat ve stínu velikánů na osvětlení. Takto může ve velikosti semenáčků přežívat desetiletí. Z trojice hercynské směsi má nejpomalejší růst. Ve vhodných podmínkách patří mezi skutečné středoevropské velikány, kteří mohou přesahovat výšku 60 m a dožívat se přes 600 let (San-Miguel-Ayanz et al. 2016). Protože jedle odumírá velmi dlouho a nastojato, hraje klíčovou roli ve fázi rozpadu lesa. Je poměrně citlivým druhem na houbové infekce, dřevokazný hmyz, požáry a průmyslové znečištění, zejména na imise oxidu siřičitého v zimním období. Její zdravé porosty jsou tedy indikátory čistoty životního prostředí. Náhorní plošina Slavkovského lesa by měla být porostlá především bukovými lesy s příměsí jedle a smrku.

Na území západních Čech jedle naneštěstí prakticky vymizela. Hlavní měrou se na tom podepsaly praktiky lesnického hospodaření, při kterých byly původní převážně bukové a smíšené lesy s přirozeným zastoupením jedle nesmlouvavě převáděny na produkční smrkové monokultury, tedy smrkové plantáže mající s původním pestrým lesním prostředím jen velmi málo společného. Dalším faktorem, který přispěl k likvidaci posledních jedlin, představovaly kyselé deště v 70. a 80. letech minulého století, které jedle velmi těžko snášely. Situace se však začíná pozvolna obracet k lepšímu. V roce 1974 bylo na území Slavkovského lesa pouze 67 ha jedlových

porostů (0,20% výměry lesa). V roce 1990 poklesla výměra na 41 ha. Následovala zásadní změna lesnického hospodaření, díky které narostla výměra zalesnění jedlí na 202 ha – 0,64% výměry lesa (Balín et Sychrava 2016). Dnes jsou z těchto zalesnění 20-30 let staré jedlové porosty. Je třeba si však uvědomit, že přes určitý obrat v přístupu k jedli je množství dospělých jedinců jedle ve Slavkovských lesích stále téměř roven nule a z hlediska vlivu na ekologickou funkci v lesním prostředí zcela zanedbatelné.

Z výše uvedených důvodů jsme velice uvítali možnost ochránit poslední zachovalý fragment jedlových porostů u obce Vodná nedaleko Bečova nad Teplou. Umožnila to obnova lesního hospodářského plánu Teplá, která probíhala pod taktovkou Lesů České republiky, Lesní správy Toužim (LS Toužim). Zmiňovaný porost zabírá plochu 2,71 ha. Nachází se ve strmých svazích údolí Teplé, jedle zde dosahují výšek nad 30 metrů, výčetních tloušťek 53 cm a stáří přibližně 170 let. Podle zavedeného lesnického hospodaření jim v tomto věku hrozilo smýcení. Jedlinu zachránil právě prudký svah, který znemožňoval běžné lesnické hospodaření. Abychom tento porost uchránili i do budoucna a zároveň mu dali možnost se přirozeně obnovit, uzavřela Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) s LS Toužim dohodu o způsobu hospodaření speciálně na tuto porostní skupinu nad rámec lesního hospodářského plánu. LS Toužim se zavázala zdržet se na lokalitě veškerých mýtních těžeb a půdních prací. Současně dojde ve vzájemné spolupráci smluvních stran k výstavbě oplocenek, které chrání jedlový nálet před okusem zvěří. AOPK ČR poskytne na výstavbu a údržbu oplocení finanční prostředky z Programu péče o krajinu. Už letos se zde postaví 3 oplocenky na celkové ploše 0,43 ha o délce 460 m, které zabezpečí loňský nálet jedle.

Nezbývá než doufat, že se jednu z posledních jedlin ve Slavkovském lese díky společnému úsilí ochranářů a lesníků podaří zachránit. Tato jedlina pak může být symbolem společného úsilí ochranářů a lesníků o návrat přirozené druhové skladby do našich lesů. ■

Literatura:

Balín D. et Sychrava J. [eds.] (2016): Vývoj lesních ekosystémů v CHKO Slavkovský les. – Ústav pro hospodářskou úpravu lesů, Brandýs nad Labem, 49 pp.

San-Miguel-Ayanz J., de Rigo D., Caudullo G., Durrant T. H. Mauri A. [eds.] (2016): European atlas of forest tree species. – Publication office of European union, Luxembourg. 200 pp.

Tinner W., Colombaroli D., Heiri O., Henne P. D., Steinacher M., Untenecker J., Vescovi E. et al. (2013): The past ecology of Abies alba provides new perspectives on future response of silver fir forests to global warming. – Ecological Monographs, 83/4, 419–439.

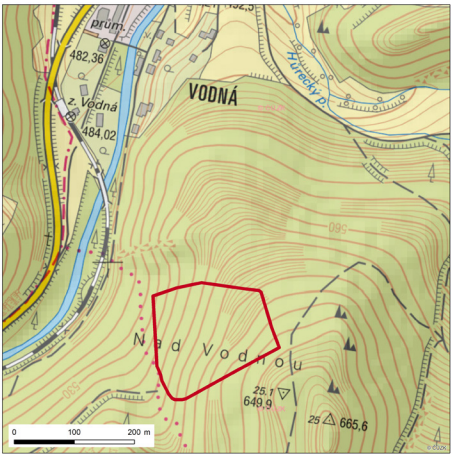

Mapa lokality Jedliny nad Vodnou.

KRÁTKÉ ZPRÁVY

■ Po více než deseti letech se do **Pískovny Erika** na Sokolovsku vrátily **břehule říční**. Ty zde hnízdily v lomové stěně, která však po ukončení těžby v pískovně začala zvětrávat a pro hloubení nových hnízdních nor přestala být vhodná. V roce 2018 se v jedné z nižších stěn ve spodní etáži pískovny objevilo přibližně 10 nor.

■ Při srpnové **exkurzi na Krásenské rašeliniště** mohli účastníci aktivně přispět k obnově vodního režimu na lokalitě. Kromě vyřezání části náletů jsme utěsnili a vytvořili několik hrázek na starých odvodňovacích příkopech. Vyhloubili jsme také mělkou tůň a soustavu drobných sníženin určených k zachycení povrchové vody a následnému "naočkování" rašeliníkem.